Dnr. 131-1440-2015

Statens historiska museers digitaliseringsstrategi

Föreliggande strategi gäller för Statens historiska museers (SHMM:s) arbete med att digitalisera, digitalt tillgängliggöra samt digitalt bevara myndighetens verksamhet och samlingar. Arbetet har genomförts av myndighetens Stab i nära samarbete med representanter från alla avdelningar. Digisams vägledande principer har fungerat som ett värdefullt stöd.

Strategin utgår från de nationella kulturpolitiska målen och de ambitioner och övergripande it-politiska mål som regeringen formulerat i den nationella strategin *Digitalt kulturarv*. SHMM:s strategi tar också avstamp i myndighetens egna förändringsplan *Historia inspirerar till förändring*.

Målet med denna strategi är att ange inriktning, mål och prioriteringar i det fortsatta arbetet med digitalisering, digitalt tillgängliggörande och bevarande. Strategin gäller för åren 2016-2019, men kommer att utvärderas löpande och uppdateras vid behov. Åtgärderna kommer att uppdateras årligen och de åtgärder som specificeras förs in i myndighetens verksamhetsplan. Inriktning och åtgärder prioriteras i relation till verksamhetens behov och resurser.

1. SHMM:s begreppsdefinitioner

Digitalisering
I SHMM:s strategi ingår att arbeta med digitalisering ur följande aspekter:

- Att omvandla information till digital form (teknisk digitalisering).
- Att öka användningen av digital teknik i verksamheten (digitalisera verksamheten)

Digitala resurser
All digital information kopplad till SHMM:s specifika uppdrag så som det formulerats i myndighetens förordning med instruktion (SFS 2014:1079). Kan vara allt från utställningsapplikationer, geografisk data, webbsidor, samlingsinformation, videor, fotografier, digitaliserat arkivmaterial och rapporter etc.

Digitala samlingar
Digitala resurser kopplade till SHMM:s föremålssamling.

Tillgängliggörande
Med tillgängliggörande avses användarorienterat tillhandahållande av information, som möjliggör för såväl interna som externa användare att nyttja materialen och värdera dem som en resurs.

Delaktighet
Användarnas möjlighet att ha inflytande på och påverka informationen i SHMM:s digitala resurser.

2. SHMM:s övergripande mål för området digitalisering

Museernas samlingar är en samhällsresurs som aktiveras först när de möter användare av olika slag, såväl analogt som digitalt. SHMM:s verksamhet berikar individen, bidrar till ett hållbart samhälle och stärker demokratin.

SHMM:s uppdrag omfattar hela landet och alla medborgare. Den digitala informationen i olika format är en resurs för mångfasetterad kunskapsuppbyggnad och mångsidiga samtal om och upplevelser av historia och kulturarv. SHMM strävar efter hög användbarhet. Den verksamhet och information som produceras ska uppfattas som angelägen av en bred grupp användare.

SHMM:s övergripande mål för området (digitalisering, digitalt tillgängliggörande och bevarande) är att med hjälp av den digitala teknikens möjligheter öka tillgängligheten till och användningen av vår verksamhet, samling och samlingsinformation nationellt och internationellt.

3. Delprocesser

Arbetet mot det övergripande målet sker inom, och i samspel mellan fyra delprocesser:

- Styra
- Producera
- Använda
- Bevara

Alla delprocesser kräver övergripande, likväl som mer detaljerad styrning. På samma sätt sker löpande prioritering på både ett övergripande och ett mer verksamhetsnära plan.

4. Inriktning och åtgärder

Nedan beskrivs SHMM:s inriktning och planerade åtgärder inom digitaliseringsområdet. I analysen av verksamhetens behov läggs stor vikt vid såväl intern som extern efterfrågan och användbarhet. SHMM strävar efter att, i den mån det finns, följa etablerade standarder och riktlinjer inom verksamhetsområdet.

4.1. Styra

Inriktning

Inom delprocessen *Styra* prioriteras fokuserad verksamhetsutveckling driven av den digitala teknikens förutsättningar och möjligheter. SHMM arbetar kontinuerligt med förslag till långsiktiga och kortsiktiga åtgärder som inför varje år, utifrån prioritet och resurser, lyfts in i verksamhetsplanen.

För att samordna styrning och prioritering, och på så vis säkerställa att arbetet utvecklas i önskad riktning har SHMM under 2015 inrättat en särskild funktion (en digital samordnare) inom myndigheten. Den digitala samordnaren ansvarar för att samordna arbetet med och utvärdera de mål som anges i denna strategi. I uppdraget ingår också att övergripande bevaka och driva utvecklingsfrågor inom området.

Digitaliseringssamordnaren kommer löpande att identifiera och sammanfatta behov av fortbildning och kompetensutveckling inom området samt bevaka och utreda möjligheter att initiera pilotprojekt. Särskilt fokus läggs även på att utveckla kunskap och metoder för utvärdering av digitala insatser.

SHMM avser även verka för att särskilt fokus läggas på utvärdering av hur det digitala flödet från arkeologiska utgrävningar till tillgängliggörande och bevarande på museum kan förbättras.

Åtgärder

- Inrätta ett digitaliseringsråd med representanter från alla delar av verksamheten
- Föra in den digitala teknikens möjligheter i SHMM:s verksamhet som en aspekt i myndighetens FoU-verksamhet
- Inventera digitala kanaler och verktyg kopplade till verksamheten som avses i denna strategi med målsättning att ta fram policy för användning
- Påbörja arbete med att beskrivna hur förvaltning av digitala resurser (organisation och rutiner) sker inom SHMM
- Köpa in, anpassa och driftsätta ett nytt föremålsförvaltningssystem
- Implementera SPECTRUM som ett vägledande verktyg i SHMM:s verksamhet enligt beslut av överintendenten 2015
- Delta i olika nätverk samt kommunicera det egna digitaliseringsarbete publikt

4.2. Producera (Digitalisera)

Inriktning

Digitalisering sker löpande inom myndigheten i samband med insatser inom olika verksamhetsområden.

Inom delprocessen *Producera* avser SHMM lägga ökat fokus på åtgärder som höjer den digitala informationens kvalitet samt utveckling av den digitala informationen om samlingarna och deras kontext och därmed användbarhet. SHMM kommer också att sträva mot att berika den digitala informationen med mer användargenererat innehåll.

SHMM kommer, jämfört med tidigare, lägga ökat fokus på att prioritera digitaliseringsåtgärder som skapar förutsättningar för att digitalt tillgängligöra museernas publika verksamhet och FoU-verksamheten. Som ett led i detta kommer den digitala samordnaren arbeta med att skapa rutiner för hur möjligheten till digitalisering alltid beaktas vid uppstart av, och tillvaratas inom ramen för alla utställningsprojekt samt i programverksamheten och i alla forsknings- och utvecklingsprojekt.

Åtgärder

- Fortsätta digitaliseringsarbetet med konserveringsrapporterna på Historiska museet samt arbeta med digitalisering av KMK:s analoga inventarium från 1975 tom 2015
- Utveckla mappningen mot K-samsök och samarbeta med andra leverantörer kring gemensam mappningsstruktur
- Utreda möjligheterna att livesända och på annat sätt tillgängliggöra föreläsningar och annan programverksamhet via Internet

4.3. Använda (Tillgängliggöra)

Inriktning

Inom delprocessen *Använda* kommer SHMM fokusera på att öka kvaliteten på våra digitala resurser, öka användarvänligheten, förbättra gränssnitten, fortsätta utveckla verksamhetens närvaro i digitala medier samt öka samarbetet både med andra institutioner och med våra slutanvändare. En övergripande ambition är att göra det möjligt för andra att såväl använda, som återanvända våra digitala resurser och att dessa tillhandhålls i en form som gör dem läsbara för både människor och maskiner.

SHMM kommer även inrikta sig på att göra det nya föremålsförvaltningssystemet till ett mer användarvänligt verktyg som fler verksamhetsgrupper internt kan nyttja.

Med användarvänlighet som utgångspunkt kommer SHMM också särskilt att bevaka olika möjligheter till att succesivt översätta delar av informationen i föremålsförvaltningssystemet till andra språk samt få in mer användargenererat innehåll i myndighetens digitala resurser.

Åtgärder

- Utveckla länkningen mellan SHMM:s och andras data med hjälp av kontrollerade vokabulärer, auktoritetslistor för personer, händelser, organisationer och platser
- SHMM:s föremålsbilder är fritt tillgängliga med licensen CC BY. SHMM strävar efter att även göra verksamhetsbilder, i den mån det är möjligt, tillgängliga med samma licens.
- Verka för samarbete inom Sverige avseende gemensamma auktoritetslistor samt se över möjligheten att tillsammans med andra museer utveckla mer användarvänligt mappningsgränssnitt mot K-samsök
- Undersöka möjliga vägar att dela befintlig data mellan Arkeologerna och övriga SHMM. I första hand kopplat till Riksantikvarieämbetets pågående projekt DAP-digital arkeologisk process
- Arbeta in erfarenheter från projektet ”Polysemantiskt digitalt museisamlande” i SHMM:s digitala samlingar samt publika samlingsgränssnitt
- Definiera vad som ska gälla för publicering av text på Wikipedia samt utreda frågan om fortsatt samarbete med andra kring tematiska Wikipedia-texter
- Förnya och bearbeta innehållet på Historiska museets externa webb. Inte minst sektionen ”Upptäck historien” som är en viktig resurs för skolor runt om i Sverige
- Arbeta med innehållet på Arkeologernas externa webb
- Fortsätta samarbeta inom TORA-projektet vid Riksarkivet

4.4. Bevara

Inriktning

SHMM:s strävar efter att alla digitala resurser skall lagras på ett långsiktigt hållbart sätt. Insatserna inom denna delprocess riktar in sig på att säkerställa att utvecklade digitala lösningar fungerar kostnadseffektivt samt hållbart på sikt.
Grundläggande kriterier för att ett format ska anses lämpat för bevarande på sikt är att det:

- Följer öppen standard och har publikt tillgängliga specifikationer
- Är leverantörsoberoende
- Är fritt från kryptering och DRM-kopieringsskydd (digital rights management)

- Om möjligt är okomprimerande eller icke-destruktivt komprimerande (gäller bild, ljud och video).

Åtgärder

- Påbörja en inventering för att klarlägga vad som lagras var och hur (i vilka format). Målsättnigen är att ta fram en struktur och rutinbeskrivningar för lagring som stödjer myndighetens inriktning samt påbörja arbetet med att överföra digitala resurser som inte uppfyller kraven till långsiktigt hållbara format
- Arbetet med att ta fram en bevaradestrategi i enlighet med Riksarkivets krav avseende elektroniska handlingar (RA-FS 2009:1) kommer påbörjas så snart som möjligt